

Рецензия

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Рецензент: проф. д-р Красимир Шишманов научна специалност „Приложение на изчислителната техника в икономиката“, определен за член на Научно жури на основание със заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов № 341/28.04.2026 г. и за рецензент на основа на решение от първото заседание на Научното жури от 29.04.2026 г. за определяне на председател и рецензенти.

Автор: докторант Пенка Стефанова Чернаева

Дисертантката стартира обучението си в катедра „Бизнес информатика“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ като редовен докторант през 2022 г. През 2026 година е отчислена с право на защита. По настоящем докторант Пенка Чернаева работи като управител във ВА КОНСУЛТ ООД и АГРОМЕНИДЖЪР ЕООД и като програмист, системи за управление на бизнеса в ЗЕМЕДЕЛСКА КЪЩА ООД

Тема на дисертационния труд: РОЛЯ НА ИНФОРМАЦИОННАТА СИСТЕМА В ПРОЦЕСА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА АГРАРНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Избраният за изследване проблем е *актуален и значим*. Той засяга фактори, които определят развитието на изключително важен сектор в националното стопанство, какъвто без съмнение е аграрния. Всяко научно изследване в тази област, особено от икономически и технологичен аспект,

е с потенциала за множество научно-приложни приноси, които да намерят своето реално приложение в практиката.

Обектът на изследване е процесът на дигитална трансформация в зърнопроизводственото предприятие., *а предметът* е влиянието на ИС върху процеса на дигиталната трансформация на аграрното предприятие“.

Основната теза е еволюцията на информационните системи в аграрните предприятия от отчетни към интелигентни и аналитични платформи е определяща предпоставка за реализиране на пълноценна дигитална трансформация на производствените и управленските процеси

Считам, че тези формулировки са **правилни** и съответстват на поставените цели и задачи.

Представената за становище разработка е в *обем* от 256 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиографска справка и приложения. Изложението е от 244 страници основен текст и в него са представени 34 таблици и 33 фигури. Цитираната литература включва 222 заглавия. Системата за антиплагиризм посочва коефициент за сходство 1: 4.22%, коефициент за сходство 2: 1.23% , което е в допустимите норми за коректно представено изследване.

Като цяло разработката е *добре структурирана*. Използван е традиционния подход – първо са разгледани *теоретико-методологическите аспекти* на възможностите и проблемите в осъществяването на дигитална трансформация в дигиталния сектор , а след това е извършено *цялостно изследване* и е предложен модел за дигитална трансформация на зърнопроизводственото предприятие .

В изследването са използвани на 222 наши и чужди литературни източници, като авторът ги е използвала коректно и целесъобразно.

Към всяка една от главите има *формулирани изводи и обобщения*, които са логически свързани както помежду си, така и с издигнатата теза.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Настоящото изследване разкрива основните методологически аспекти и решения на дигиталната трансформация за повишаване на устойчивостта, ефективността и ефикасността на агробизнеса. Преследването на основната цел - да се изследва ролята на информационната система в процеса на дигитална трансформация на аграрното предприятие и да се предложи модел за оптимизация на тази система разкриват както възможностите за ефективното му управление така и факторите, с които се постига.

В процеса на изследване са представени вижданията на редица наши и чужди учени по основните теоретични постановки свързани със същността и възможностите за интеграция на изкуствен интелект, на машинно обучение, анализ на големи данни (Big Data), модели за прогнозиране и др., чиито съвместно използване предоставят платформа за динамично планиране, мониторинг и контрол на агробизнес процесите.. На много места в изложението е отразено отношението на автора по разглежданите въпроси, като оценките са задълбочени и аргументирани.

В резултат на проведеното изследване докторантката е систематизирала тенденциите, оценила е рисковете, предложила е възможната оптимизацията на ресурсите при използването на съвременните технологични решения. В резултат, тя утвърждава, че информационните системи се превръщат в стратегически инструмент за повишаване на ефективността, устойчивостта и конкурентоспособността на земеделските стопанства и аграрните предприятия.

Направеното емпирично проучване е *представително*. Извадката е *правилно определена*. Обхванати са голям брой земеделски производители, които дават възможност за набирането на достатъчна по обем информация по изследваната проблематика.

Изложението е в нужния обем, като са предложени достатъчно количество илюстративен материал – графики, таблици и др., сполучливо подкрепящи съдържанието на дисертацията.

Необходимо е да се посочи, че представеното изследване попълва празнота в научен аспект, повдига редица актуални въпроси, предлага рационални решения и ще е полезно в практиката.

Авторефератът е в обем от 43 страници и отразява основните моменти от дисертацията и постигнатите изследователски резултати. Към него са приложени още Справка за основните научни приноси, Декларация за оригиналност и достоверност и Списък на публикациите, свързани с дисертационния труд.

Докторантката е представила 4 публикации (2 статии и 2 доклад) по проблемите на изследването, публикувани в специализирани научни издания и сборници от научни доклади. Публикациите са по темата на дисертацията и отговарят на изискванията.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приносите на автора имат научен и научно-приложен характер. Те могат да се разграничат по следния начин:

1. Научни постижения

- 1.1. Очертани са реалните възможности и проблеми за приложение на информационните системи в агробизнеса.
- 1.2. Изследвани са и са систематизирани основните подходи, технологии, предизвикателства и тенденции в дигитализацията на аграрния сектор.
- 1.3. На основата на конкретен емпиричен текущото са анализирани състояние на дигитализацията и приложението на съвременни информационни системи в зърнопроизводствените предприятия

2. Научно-приложни постижения

- 2.1. Разработен и предложен модел за дигитална трансформация и оптимизация на информационните системи с цел повишаване на ефективността на зърнопроизводственото предприятие
- 2.2. Предложена е модел на ИС за управление на поземлените отношения с AI.
- 2.3. Предложени са препоръки за решаване на разкрити от изследването проблеми.

IV. Бележки и въпроси по дисертационния труд

Препоръки към разработката са направени по време на обсъждане на дисертационната работа. Те са отразени с нужното внимание и пълнота.

Към дисертантката могат да се отправят следните въпроси:

1. Кои са основните проблеми при внедряването на съвременните дигитални технологии в агробизнеса?
2. Какви са отправните момента на държавна намеса за ускоряване на процеса на дигитална трансформация в сектора?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Пенка Чернаева представлява задълбочено изследване по актуален, както за теорията, така и за практика проблем. Той съдържа значими научни и научно-приложни приноси и отговаря на всички изисквания и критерии за изследване от подобен характер. Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Приложение на изчислителната техника в икономиката“ на докторант **Пенка Стефанова Чернаева.**

гр.Свищов,

Проф. д-р Красимир Шишманов

04.05.2026 г.